

Թեզքերէ վէ իմիտապէր օտաւրն
ստան ահեհաէ իւսթ իւսթէ 150 պին

Թէ եւ ճշգրիտ չեմ գիտեր թէ ինչո՞ւ հա-
մար Մանգուժէ՝ պատուելին նամակը չէ
հրատարակած, հարկաւ առտնց պատճառի
չէ, կարելի է կամ փոխարէն ստակ ուզած
է եւ կամ հրատարակելու ու չհրատարակե-
լու խօսք մը ըրած չէ դեռ, ու պատուելի
խմբագիրն ալ անժամանակ գանգատի դիմած
ըլլալու է: Ինչ եւ իցէ, աս կէտը Մանգուժէին
կը պատկանի պատասխանել, իսկ գալով
պատուելիին գանգատին իրաւացի կամ անի-
րաւ ըլլալուն՝ ամէն ուշիմ մարդ իրաւունք
ունի իր դատողութիւնն յայտնելու:

Ուստի նախ՝ իրաւունք է հարցունել որ՝
պատ. խմբագիրը՝ քանի որ ինք լրագիր ու-
նի, ինչո՞ւ իր յօդուածն ուրիշ լրագիրի կը
ղրկէ, անշուշտ աս՝ առանց նպատակի չէ:

Սրկորոգ՝ եթէ մասնաւոր դիտմամբ զըր-
կեր է, եւ Մանգուժէն ալ զանի չէ հըրա-
տարակեր նէ, ինչո՞ւ Աւետաբերը՝ չհրատա-
րակելուն պատճառը իմաց չտար. որ Աւե-
տաբերը ընթերցողը կարող ըլլայ արդարա-
պէս դատելու: Միթէ՝ «այն պատասխանին
հրատարակութիւնը մինչեւ ցարդ ետ ձգ-
ուած» է ըսելը օրինաւոր փափստ է, միթէ
կարելի չէ՞ որ նամակ մը՝ նիւթի շատու-
թեան պատճառաւ 3-4 շաբաթ սպասէ ու
վերջը հրատարակուի: Եթէ պատուելին ան
կեղծութիւնը եւ ճշմարտութիւնը յարգեր
նէ, անանկ տղայական փաստաբանութեան
մը անձնատուր չէր ըլլար:

Գ. Եթէ իմ լսածս չիտակ է (ինչպէս որ
մագի չափ տարակոյս չունիմ), պատ. խմբ.
բագիրը՝ իր այս յիշած յօդուածէն առաջ ու-
րիշ յօդուած մ'ալ զրկած է եղեր, եւ Ման-
գուժէի տնօրէնութեան կողմէն յօդուածը
բերողին իմաց տրուել է որ տպագրութեան
ծախք զրկելու են. նա ալ «խօսիմ պատ-
ուելին հետ եւ երկու օրէն՝ այսինքն հինգ-
շաբթի օր պատասխանը կը բերեմ» ըսեր ու
ալ չէ երևցեր եւ քանի մը շաբաթ վերջը
պատ. խմբագիրին յիշած յօդուածը բերել է
դարձեալ այն նոյն անձը, եւ դեռ պիտի
չտպուին ալ պատասխանը առած չէ եղեր:

Կը հարցունենք պատ. խմբագիրին, ա-
սանկ է, եթէ աս լսածս չիտակ է, ուրեմն
պատ. խմբագիրը՝ աշխարհի մէջ որ եւ ի-
ցէ իրաւագիտական արդար ատեանի մը
առջեւ ան իր փառած խօսքերովը չկրնալ
արդարանալէն զատ՝ Աւետիկեան դաստիա-
րակութեան վրայ ալ արատ մը պիտի թո-
ղու, արդեօք կ'զգայ պատ. խմբագիր մի-
սիօնարը այս խօսքերուն զօրութիւնը եւ կը
կարմրի:

Ինչ ըսենք, պատ. խմբագիրը կը կարծէ
թէ իր ապրանքը կամ լաւ եւս իր կեղծ ապ-
րանքը հրապարակ հանելով ուզած խանութ-
թիւն մէջ դնելու եւ ծախել տալու իրաւունքը
ունի, եթէ կամ կեղծ լինելուն համար եւ
կամ կեղծ չեղած ատեն առանց փոխարինի
վաճառականը ծախել չուզէնէ, արդարաւէր
չըլլար եւ անոր խանութը ծախուած լաւ
ապրանքը ընդունելութեան արժանի չըլլար
եղեր. Ընչ գեղեցիկ խելք, ինչ սքանչելի
դատում, արդեօք պատուելին ո՞ր համալ-
սարանի մէջ սորվեր է ասոնք:

Արդ այժմ յայտնի կերեւայ որ՝ պատ.
խմբագիրը իմաստակութեան ճամբայ մը բըռ-

նած է, անշուշտ օրինաւոր պատասխանա-
տուութենէ փախչելու համար, ապա թէ ոչ՝
ինչ իրաւունք կայ խմբագրի մը ազատ իրա-
ւատութեանը վրայ յարձակում ընելու. ունի
լրագիր եւ ունի գրիչ, եթէ ունի իրաւունք
պատուելին՝ թող բուն խնդիրն ուղղէ իր
խօսքերը. եթէ կրնայ, թող ջրէ իմ ըսած-
ներս: Հիմա շապը շաբարի տեղ կ'ընող
չմնաց:

Մէկ քանի խօսք ալ պատուելին՝ Սամ-
սոնի նամակին մէջի մէկ ճշմարտութիւնը
ուրանալու համարձակելուն վրայ խօսինք:

Աւետաբերը կըսէ որ միսիօնարք «ուս-
ման եւ կրթութեան համար իրենց ստակովը
... դուրս ուրիշ երկիրներ երթալ ուզող-
ներուն երբէք արգելք եղած չեն»:

Ասոր պատասխան՝ ես կըսեմ թէ հոգ-
ւով եւ մարմնով արգելք եղած են: Պատ-
ուելին կը խաչի՞ արդեօք, եթէ զինքը Լու-
կովտոյ բժշկական դպրոցի տեսուչին քովը
միսիօնարէ՝ զրկուած նամակները տեսնելու
զրկենք նէ, Կեռ շատ տարի չընեն, Սկով-
տոյ մէջ պատիւ եւ համարում գրտած պա-
տանի մը միսիօնարի նամակովը երեսէ ձգ-
ուիլ եւ խեղճ ըլլալը, եւ եթէ Ա. Մուրա-
եան մը հոն ձեռք ու միջոց չենենար նէ,
ո՞վ գիտէ ալ ինչ թշուառութիւններ պիտի
գար այն խեղճին գլխուն. այս մասին անկէ
գրուած ողբախառն եւ աղեկտուր նամակ-
ները դեռ քովս են:

Պատուելի խմբագիր, Լսողապրեան քաչ-
կըտուածքերդ հոս ստակ չընեն, եւ այն հան-
րածանօթ ճշմարտութիւններն ալ ուրանալու
ելլելդ քեզի պատիւ չբերեր: Խմբագիր մը
նախատեսելու յանգցելդ, ուրիշ պարագայի
տակ ըսուած խօսք մը օգնութեան կանչելդ
քեզի իրաւունք չեն տար, եւ քու փաս-
տիդ երբէք չեն նպաստեր, քանի որ քեզ
դէմ բերուած ամբաստանութիւնները արեւու-
պէս յայտնի կը տեսնուին, քանի որ քու
փրցուցած առած մաս մը ժողովուրդդ բա-
րոյապէս եւ ֆիզիգապէս թշուառութեան
մէջ կը հեծէ. քանի որ անոր յառաջադի-
մութեանը համար քու կողմէդ գործքով քանք
չկայ, պատէ պատ փախչելդ քեզ շարդա-
րացուներ:

Արդ՝ պատ. խմբագիր. անկեղծաբար քեզ
կը խրատեմ որ՝ աւելի աղէկ կրնես մարդկա-
յին եւ քրիստոնէական զգացումով այն նեղ-
եալներուն բարոյապէս եւ նիւթապէս օգնե-
լով ճշմարիտ մարդերու համակրութիւնը ըս-
տանաւ քան թէ ամենուն գիտցած ճշմար-
տութիւնը ձախող փաստաբանութեամբ ու-
րանալու կամ կարկտան դնելու ելլելովդ
մարդկութեան առջեւ համարումդ կորսնցու-
նես եւ քեզ զրկողին ազտ բերես:

Գիտեմ որ Պատ. խմբագիրը նորէն պիտի
սրտմտի եւ փոխանակ մինչեւ ցարդ յառաջ
բերած մէկ քանի գլխաւոր կէտերուն պա-
տասխանելու, անձնական պատուոյ դէմ նա-
խատինք պիտի թափէ, բայց ադ իմ հոգս
չէ, վասն զի ես այս մասին ոչ անձնական
չահս նկատած եմ եւ ոչ ալ յիմարներու կար-
ծածին պէս ատելութիւն մը ունիմ. ուստի
բաւական պիտի սեպուի եւ ուրախ պիտի ըլ-
լամ, եթէ միայն մարդկային զգացումով մի-

սիօնարաց՝ իրենց պարտքը կատարելով ճշ-
մարտութիւնը յարգելին տեսնեմ:

1861 փետրվար 2-14

ԽԱՍՐՈՎ

— Շու աթիտէքի պահս Արաբկէր-
տէն թարաթըմըզա կէօնուէրիմիշ օլմա-
ղին, նէշրի ճայիզ կէօրիւմիւշ տիւր:

... Խմբագիր.

Փունջ լրագրոյն 70 րդ թերթին վրայ իբր
ութն ստորագրութեամբ նամակ մը գրուած է,
որով նամակագիրները կը յանդգնին ըսել թէ.
Արաբկերի բողոքականներէն մեծ մասը — Ծո-
ցիկեանի որ եւ է յատկութեանց նմանակից
եւ փոքր մասն ալ թեթեւամտութեամբ հա-
մոզուած մարդիկ են: Թէ որ այդ նամակա-
գիրներուն մեր ազգին դէմ ըրած անիրաւու-
թիւնները ստակի կամ ստացուածքի դէմ
եղած ըլլար, մեզի այնչափ ցաւ չէր տար,
բայց առանց ո՞ր եւ է թեթեւ պատճառի մը
ամբողջ հասարակութեան մը մեծ մասը աչ-
խարհածանօթ եղեռնագործի մը նմանցունե-
լով՝ փոքր մասին ալ անմիտ տիտղոսը տու-
ած ըլլալը լսել եւ լռելը կարելի չէր, մա-
նաւանդ անանկ ժողովուրդի մը, որ չնոր-
հօքըն Աստուծոյ իր բարոյական կատարե-
լութիւնը աշխարհիս բոլոր հարստութենէն
նախապատիւ կը ճանչնայ: Արդարեւ աս
վատաբարոյ նամակագիրներուն զրաբանու-
թիւնները ոչ միայն մեզի, հապա տեղւոյս
մեր համազգեաց շատերուն ալ զարմացմանը
առարկայ եղած է. մեզի դէմ եղած այս սան-
դարամետական հարուածը նման կնճռոտ
գորտնաբանութեան մը, լսողներէն ոչ ոք չը
կըրցաւ մեկնել, թէ այս գրութիւնը մը-
տաց ցընորքէ մը առաջ եկած է արդարեւ
ցաւալի գոյժ մըն է մեզ լսել թէ մեր՝ Կ.
Պօլիս ունեցած քաղաքացիներէն ութը մէ-
կէն խենթեցեր են, թէ որ առ նախանձու
դիտմամբ ըրած են նոյն ժամայն, ցաւալի է
որ քաղաքներոյս ազգաստեաց լաւ եւս է ը-
սել ազգակործան վասակները շատցեր են.
սակայն թէ որ նամակագիրները իրօք Արաբ-
կերի բողոքական հասարակութիւնը անանկ
կը ճանչնան եւ անանկ ըլլալն ալ կրնան ա-
պացուցանել, կառավարկենք որ ինք զինք-
նին արդարացունելու եւ մեր պատկերն ալ
մեզի ցուցնելով մեզ զգուշացնելու համար
փութալան ըլլան, եւ կամ Կ. Պօլսոյ մեր
բողոքական եղբարց Մանգուժէի 557 րդ թեր-
թով ըրած առաջարկութեանը զիջանելով,
մեր ազգութեան իրաւացի հատուցում մը ը-
նեն, եթէ ոչ մեզի դէմ այս դժոխային հար-
ուածները տուողները ստուգապէս համոզուած
թող ըլլան, որ մենք ալ ամենայնիւ պատ-
րաստ ենք մեր Պօլսոյ եղբայրներուն հետ մէկ
տեղ մեր ազգային իրաւունքը Օգոստոսիառ
կայսեր արդար օրինաց համեմատ պահան-
ջել: Նա եւս նամակագիրներուն զարմանա-
լի տգիտութիւններէն մէկն ալ այս է որ
250 տուն պապական եւ 50 տուն բողոքական
կը հրատարակեն, մինչդեռ բողոքականները
պապականաց երեք անգամէն աւելի են թու-
ով եւ այս այնչափ բացայայտ բան մի է որ
տաճկերէն առածը կըսէ՝ մըզըրադ չուվալա
կիրմէզ: —

Ուստի բարեհաճեցէք ներկայս ձեր պատ-
ուական լրագրոյն մէջ գետեղելու :
1868 յունվար 19 յԱրարկեր

(17 Մարտի-Յիւնիս)

ՀԱՎԱՅՍՏԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅԷ

Մարտի ար Մարտի վէ միւսիւ Մե-
թերնիք վէ Լորտ Լալընս միւսնէլերնու
Շարք մէսէլէսինուտէն տօլար միւսքալէ-
մէ օլունմաղա պաշարմը վէ հէր նէ գա-
տար հէնու գ տէվամ իմէքտէ իսէտէ,
պու գօնիքը անսարմըն նէթիճէսի նէրէյէ
գարար գըլընտըղը հէնու գ պիլնէմէմիշ
տիր, անձագ Էվրօրա տէվէթլերիննէ մ-
նիլէթլերի օլունմարագ պէյիւք էնտիշէ-
լէրէ տիւչար օլունմար վէ թուլուն իս-
կէլսինէ էմիւնմալէր կէօնտէրիտիլի վէ
ինիլիթերանըն Մալթա ճէկիլէսի իլէ
ճիպրալթար պօղտըլնտա պուլունան քէօ-
միւր մալգէնէլերինն թէտարիքեաթը ճէ-
սիմէ իլէ հազըլունմալարը իշին էսր օ-
լունմուղու, վէ հասը Սըրպ հուտուտ
լարնտա պուլունան Ալթըրիա տաքի-
րինն հարպ թէտարիքեաթը հալինտէ
պուլունմարը իւզէրինտէ սէյլէնիլիլի
ղաղթալարտա մուհարըէր տիր :

— Տրանսանըն ումուրը հարպիլէսի
վէքիլի թարափընտան էյալէթլէրէ կէօն-
տէրիլէն իէսի պիր թահիրաթա նապա-
լէն ալափրանկա 1 փետրվար 1868 թարի-
խի իլէ մուգարըէր օլուն թէնսիլգաթը ա-
քէրիլէ նիլգալնտա թէվիլիկան 1864 վէ
65 վէ 66 սէնէլէրինտէ կէրէք պէքեար վէ
կէրէք էվիլ օլուն պէվիլէրի վէվաթ իս-
լէմիշ, վէ եալսուտ էվիլ օլուն պէվաթը
օլունման, վէ պիրտէ գայալ տէփթէրտէ
պուլունմանտան տալէր ասիլէր եազըլա-
ձագ տըրրար վէ 66 սէնէսի թահիրի
վազըլնտա գուրաեա տալիլ օլունման-
լար 4 սէնէ վէ 65 սէնէսի թահիրի տա-
լիլ օլունմար 3 սէնէ վէ 64 սէնէսինտէ
թահիրի եազըլանլար 2 սէնէ խըտմէթ
իտէճէք օլունմարը գաղթալարըն իս-
վալթընտան տիր :

— Իսկէնտէրիլէտէն տէնիլ ալթըն-
տան Մալթայա գատար քէչիտէ օլունման
թէլէկրաֆ թէլէրի, կէչէնիլէրտէ վու-
գու պուլուն Ֆաւրթուլնար սէպէպի իլէ
պրօլըլնուտ տիր :

— Ալթըրիա տա թէտափիլ իտէն պէ-
հէր տիլէքիլ իլյալըն 5 փրանգ իթիպա-
լը իւզէրինն, վէ ալթուլն ագճէնիլն տա-
լի 20 փրանգ հիսապը իլէ թահվիլ օ-
լունմարագ Էնիլ ագճէ տարպ օլունմաղը
մուգարըէր տիր :

— Ճաս սէվալիլնտէ պուլունան պա-
ղը էեալէթլէրտէ չէտիտ սուրէթտէ
գօլէրա իլէթիլ գուհուր իտէրէք իւլիլ-
ճէ վէփիլթ վուգու պուլունուղու ան-
լաշըլըշ տիր :

— Քեաղըտտան կէօմէք էնպար վէ-
պէնպէ Էնիլէք եարըլտըլի կիպի Ալթըրիա-
լընըն պիրիսի քէօնէլէ կիպի տաեանըլը
վէ լասալք նէվիլնտէն ուճու գ օլարագ
մուգալտան քուտուրա իճաա իլէմիշ
օլունուղուտէ թօհալիլէթ օլարագ գա-
ղէթալար նէչը իլէմիշ տիր :

— Իէրուտէ քօլիթիլգաձա վուգու
պուլունագ վազալար իւզէրինն Ֆրան-
սա իլէ Ալթըրիա տէվէթլէրի պէլիլն-
տէ իթիլիլագ ահաւմէսի ագտ օլու-
նաձաղը քօլիթիլգա տալիլէրինտէ սէյ-
լէնմէքտէ օլունուղու Օրիլիսի Նասիլնալ-
տա օլունմուտ տիր :

Ա Ձ Դ

Մեծապատիւ եղբայր :

Տաճատեան ընկերութեան արդի անքա-
րեկարգ ընթացիկ գլխաւոր պատճառը իւրա-
քանչիւր անդամակցաց անտարբեր գտնուիլն,
եւ հարաիրագրոյն վեցերորդ տիպոսն ստա-
նալն է : Եթէ այս անգամ փետրվար 25 կի-
րակի օրը ժամը 7ին լիլէնի-գարուի դպրոցը,
մեծապատիւ ինն չը գտնուի օրինաւորապէս
ներկայ եղող եղբայրը որոշմունքները պիտի
ընդունուին ընկերութեան նպատակը ար-
դիւնաւորելու համար :

Ուստի առանց զանցառութեան ձեր ներ-
կայութիւնը կը խնդրուի յօգուտ եւ ի քա-
ղալնութիւն չարունակ գործակցութեանց :
1868 փետր : 10

Իգիմաց տնօրէն Ժողովոյ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ

Ն. Ս. Մազպուլեան

Իլիթաիլիլիլիլէ նէգարէն, պու շի-
քէթիլն 360 գօնոօրիտէսի վար իմիշ, տի-
մէք մէկքիլ շիլքէթ, պու գատար ագ-
ճէսի պուլունմուղու հալտէ, նիլէթի
խալթիլէսինն սուհուլէթիլէ մուվաֆիթագ
օլարպիլիլ : Էկէր շիլքէթի մէկքիլ իլէնն
ազալար իլէքէսիլտէ պուլունմալար :
Իմաի պիլք քէնտիլէրինն նասիլհաթ վէրի-
րիլք իս, էլալն կէլն գայլէթի տիրիլ իլթ-
մէմէրի քէնտիլէրինն շէրէֆ տիր :

ՀԱՎԱՅՍՏԱԹԸ ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

(Առաջին Հիւնիս-Յիւնիս)

Մարտ 2 քիւչապ :

ԷՍԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՍԷ

Փարիս :	
Ալթըր	33 05
Փարանտը	32.95
Լօնտար :	
Ալթըր	32-1 տէն 33
Փարանտը	32-1 " 3-1
Օսմանը իսթիլգալը 1865 ին .	
Ալթըր	266 25
Փարանտը	267.50
Ֆրանսըլ ֆօնտուտ 0/0 3 ֆալիլիլ :	
Ալթըր	69.35

Փարանտը	69 30
Իսթալիա ֆօնտուտ	
Ալթըր	45 45
Փարանտը	45 42

Նի-Երգ 2 մարտ :

Մեմուրար իւզէրինն օլուն գանու-
նու վէ օլուն գանուտէ պօղտըլ օլուն
սընա տալիլ իլէյիս Ճահնըր տալա
թահիլնա պրապալն պէնտի մէպուտան
գալ իւսար գալու իլթիլիլ տիր :

Մարտի 2 մարտ :

Իսթանբուլ մէմալքիլինն հէր պիր իս-
րափընտան էճնէպի մէմալքէրէ պուլ-
տայ վէ գալիլիլ իսթաճ օլունմար եա-
սագ իսթիլիլ տիր :

Ն Լ Ա Ն Ա Թ

Իսթապըլ ամիրէլէ մէրպութ էյալը
հիւմալունտան ֆեալ տիւնէտէ վազը գահ-
վէ օճաղարընն, սէքսէն տէօրթ սէնէսի
մարթընտան իթիլարէն, իւլալտը գէմանը
կէլմիշ օլունուղունտան, թահիլի օլունարըն
իսթապըլ ամիրէլէ մարաճալթ իլէմէլէրի :

Սուլթան համալը ճիլարընտա մալիլ էլ
մրգտար Սամանըլ ալթունու թէհիլտ օլունան
պիր առէտ պօնօ պուլունուպ պապը վա-
լեալի գալիլիլտէ ճանիլ էմանէթտէ հըֆգ
օլունմուշ օլունալին, սոնիպի գուհուրինտէ
թէսիլմ օլունմագ իւզէր իլան գըլընմար ի-
չիլն միւզէքքէրէի մախսուտէսի տիր :
5 Զիլգատէ 1284 :

Առաջի քէպիլտէ Մաճար նամ մա-
հէլտէ վազը օլուն պ, Բասարմաճը օլ-
լու Էվիլթալթալինն ղէվճէսի Գօթիլն
գօ նամ իսթալունու միւթէսարըլք օլ-
ունու պէր պապ քեարիլիլ իսթանսի հիւ-
քիլմէթ մարթիլէթի իլէ մէգատէ չըգա-
լըլարագ, իսթիլ օլունէրինն հէր իսթալ-
կիլնէրի Առաջի մէկքիլտէ պուլունա-
ձագ Գարթալ միւսալիլէրինտէ Հիւսէ-
յին ազալէ միւրաճալթ իլէմէլէրի իսթ-
լը իլին իշ պուլունուտ Էրմէնի գաղէ
թախանէսինն թէսիլ գըլընտը :
1284 Շէվվալ 25

Ն Է Ն Օ Վ Է Վ Ա Ն Ի Բ Ե Ա Յ Է Ս Ի

Պու քիլթալթըգ, հէր քէսին վէ պա-
խուսուտ նիսալթալիլիլին միւթալարա-
սընա չաեան պիր քիլթալթըգ օլուն պ, ի-
քիլնճի տէֆա օլունալ ֆիւրքճեան պա-
մախանէսինտէ թէմիլ սուրէթտէ թապ-
ու թէմալի գըլընտարագ, հէր քիլթալթը
տիւքքեանլարընտա սաթըլմագտա տիր :
Ֆիլ 10 ղըշ :

ՍԱԶԻԳ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆԱՍԵԱՆ
ԼԷՎԱՆՔ ԷԲԵՆԷՐԸ ԳԱՊԱՆԷԼԻՍԻՍԷ
ԿԵՆԵՐԸ ԵՐԵՎԱՆԻ ԿԵՆԵՐԸ ԵՐԵՎԱՆԻ
ԿԵՆԵՐԸ ԵՐԵՎԱՆԻ ԿԵՆԵՐԸ ԵՐԵՎԱՆԻ